

BYLO NEBYLO â€“ 13

ÅšterÅ½, 12 Åºnor 2013

Švédský stÅ½ vybraných událostí, jak šly dÅ½jinami. Dnešní menu: klaun s dvÅ½ma V, vada Å™meÅ½i, rytíÅ½ cizinec, otec science fiction, odbíjená, salát servírovaný na stÅ™míbÅ™me, zloÅ½in a trest, BBT, BBC, cesta do pravÅ½ku, a pÅ™mec kývá, metropole.

6.2. 1905 – narodil se Jan Werich, Å½eský herec. Váhala jsem, váhala, co sem lupnout a nakonec jsem neodolala jedné z forbín z Balady z hadrÅ½. TakÅ½e, bacha, je to dlouhý :-)

6.2. 1952 – zemÅ™el JiÅ™mí VI., muÅ½, který se stal britský králem, pÅ™estoÅ½e koktal. To jen krátce pro pÅ™ipome prezidentského kandidáta, co huhÅ½. 7.2. 1311 – v zemích Å½eských Jan Lucemburský, v EvropÅ½ Jan Å½eský, b korunován 10. Å½eským králem. KdyÅ½ roku 1306 vykřvácel rukou neznámého vraha PÅ™emyslovský rod po meÅ½i, vyvsta otázka, koho posadit na uprázdnÅ½ný Å½eský trÅ½n. MuÅ½ští PÅ™emyslovci sice došli, ještÅ½ tu ale zbýv nÅ½kolik princezen. Jedna z nich, Anna, byla provdána za nÅ½meckého vévodu JindÅ™micha Korutanského. Prezidentský systém nebyl v zemích Å½eských populární ani ve stÅ™medovÅ½ku, proto se Å½eští páni poradili, kdo by tak mohl vhodnÅ½ reprezentovat zemi a pÅ™itím jim moc nekecal do jejich záleÅ½itostí, a neÅ½ se chudák JindÅ™mich nadál, sedÅ½ nato šup na Å½eském trÅ½nu. UÅ½il si ho celé dva týdny, neÅ½ do Å½ech pÅ™itáhl Å™mímský král Albrecht Habsburský, a p trÅ½n svého syna Rudolfa. Ten slíbil zaplatit astronomické PÅ™emyslovské dluhy, a aby bylo formalitám uÅ½inÅ½no zadost, oÅ½enil se královnou vdovou Eliškou RejÅ½kou. Rudolfova šetnost, snaha zlepšit stav královských financí, kterému nÅ½lo napomoci pÅ™medevším dÅ½sledné vymáhání daní a dávek, i zpochybnÅ½ní pohledávek nÅ½ kterých šlechticÅ½ vÅ½i korunÅ½, mu ovšem popularitu nezískaly. Ani jeho vláda nemÅ½la dlouhého trvání, pÅ™mí obláhání HoraÅ½ovic, kdy se pokoušel pÅ™mívést k poslušnosti Bavora ze Strakonic, dostal úplavici a umÅ™el. A tak se na Å½eský trÅ½n zase vrátil Korutan, muÅ½ Å½ slabý, necharakterní, nerozhodný, za jehoÅ½ vlády „upadl království Å½eské skoro do nejhorší zkázy“ a zemÅ½, která ho „ mÅ½la dÅ™ív ráda, však posléze nenávidÅ½la ho“. I sešli se Å½eští páni, pro jednou zase výjimeÅ½nÅ½ svorní, a Å™mešili, co s tou polízaníci dál, aÅ½ ji vyÅ™mešili poslední svobodnou PÅ™emyslovnou Eliškou. I vyslali poselstvo k novému Å™mímskému císaÅ™mí JindÅ™michu VII. Lucemburskému. „Vy máte syna, Výsosti“, pravila delegace, „takového zrovna šikovného na Å½enÅ½ní, vÅ½dyÅ½ uÅ½ mu je Å½trnáct. A my máme princeznu, krásnou a urozenou, taky zrovna na vdávání.“ „VÅ½dyÅ½ Jeníkovi je teprve Å½trnáct, co by si chudák sám poÅ½al v takové barbarské zemi na výdrholci Evropy, kde vraÅ½dí své krále? A ta vaše Eliška je uÅ½ doÅ½ista dospÅ½lá Å½enská, hele, já mám bratra Walrama, ten by se k ní hodil víc, co vy na to?“ „Bratr císaÅ™e není syn císaÅ™e, buÅ½ Jan nebo nic. Ale považÅ½te, Výsosti, ta princezna by pÅ™inesla vÅ½nem zemi mlékem a strdím oplývající a taky stÅ™míbrn v Kutné HoÅ™me.“ „Tak ji sem tedy pošlete, ale musí tu být štandopede nejpozdÅ½ji za 5 týdnÅ½“. A tak si Eliška fofrem sbalila kufry a za 5 týdnÅ½ stála na dvoÅ™me JindÅ™micha VII. JindÅ™mich se sice ještÅ½ jednou pokusil odvrátit budoucí sÅ½atek tím, Å½e jí poslal naproti svého bratra Walrama, nejkrásnÅ½jšiho (a taky nejzhýralejšiho) rytíÅ™me Evropy, ale Eliška vÅ½dycky vÅ½dÅ½la, co chce, a tak do nastraÅ½ené pasti nespadla. PÅ™mí osobním setkání okouzila krásná a hrdá princezna budoucího tchána i tchýni natolik, Å½e jí vzali na milost a svého jediného syna jí dali. I konala se slavná svatba, a po ní nezazvonil zvonec, ale mladí novomanÅ½elé se vrátili zpátky do Å½ech, do Prahy, do Podolí, do lékárny… JindÅ™mich Korutanský nemínil dát svou korunu z hlavy jen tak zdarma, a tak se o ni musel Jan s ním poprat. Prostý lid však uÅ½ mÅ½l bojÅ½vek plné zuby a novému králi prý otevÅ™me mÅ½stskou bránu Å™mezníci. Za to jim král vÅ½noval do znaku lva, jak mává Å™meznickou sekerou. Král Jan si pÅ™edstavoval, nastolí vládu pevné ruky, jenÅ½e Å½eští páni funkci hlavního monarchy vidÅ½li jako „první mezi rovnými“. A tak si zaÅ½ali s králem vyjasÅ½ovat pozice. VÅ½ný boj s domácí šlechtou ho nakonec stál i manÅ½elství. A tak si otrávený Jan udÅ½lal ze zemÅ½, která mu pÅ™inesla jen zklamání, pokladniÅ½ku a vydal se konat hrdinské skutky napÅ™míÅ½ Evropou. U nás navÅ½dy cizákem, v oÅ½ích ostatního stÅ™medovÅ½kého svÅ½ta nejslavnÅ½jším Å½eským vládcem. „Boha a Å½eského krále Å½ádný svou pÅ™mí nevyhraje.“ Jako rytíÅ™m Å½il a jako rytíÅ™m zemÅ™el, ale o tom aÅ½ v srpnu – narodil se Jules Verne, francouzský spisovatel a otec moderní sci-fi literatury. S touhou po dobrodružstvív se uÅ½ asi narodil. Jako jedenáctiletý se nechal najmout na loÅ½ plavící se do Indie. NeÅ½ ale stihli zvednout kotvy, rodiÅ½e ho vypátrali.

Potkal ho typický osud prvorozeného syna: musel studovat práva, zatímco mladší bratr si mohl vesele nÁ™mniÅ½it. 9.2.1895 – byla poprvé pÅ™edstavena hra Mintonette. Vymyslel ji William G. Morgan z YMCA v Massachusetts, který chtÅ½l vytvoÅ™it bezkontaktní halový sport s minimálním rizikem zranÅ½ní. Dneska mu Å™míkáme volejba) 9.2.1900 – byla zaloÅ½ena tenisová soutÅ½ Davis Cup. Myšlenka pÅ™átelského mezinárodního týmového stÅ™metnutí mezi USA a Velkou Británií v tenise vznikla v tenisovém klubu na Harvardské universitÅ½. Student Dwight F. Davis vytvoÅ™il hrací schéma, zakoupil a vÅ½noval pro vítÅ½ze putovní cenu - pozlacenou stÅ™míbrnou mísu na salát, kterou koupil pÅ™míbliÅ½nÅ½ za jeden tisíc dolarÅ½. První utkání se pak odehrálo v srpnu v univerzitním klubu v Longwoodu u Bostonu. 9.2. – zemÅ™el Fjodor MichajloviÅ½ Dostojevskij, ruský spisovatel a filozof. Jako utopický socialista byl témÅ½popraven a pak si uÅ½il své v kriminále a na nucených pracích na SibiÅ™mí. JelikoÅ½ si sám prošel peklem, dokázal se vcítit do lidí s narušenou osobností. 10.2.2000 – byl oznámen objev kvark–gluonového plazmatu, skupenství hmoty, které existovalo prvních asi 20 aÅ½ 30 mikrosekund po velkém tÅ™mesku. Å½íká teorie. UÅ½ pÅ™edstava, Å½e na zaÅ½nÅ½co nekoneÅ½nÅ½ hustého, co bouchlo, je dost divoká. Ale kde se to nÅ½co, sakra, vzalo? Genesis mi pÅ™míjde pÅ™mínejmenším stejnÅ½ uveÅ™mitelná :-)

11.2.1938 – Britská rozhlasová a televizní společnost BBC uvedla prv vÅ½deckofantastický televizní pořad – adaptaci Å½ásti hry Karla Å½apka R.U.R. 11.2.1905 – narodil se Zdeněk Burian, malíÅ™m. Jestlipak se ještÅ½ dneska vÅ½ší v hodinách pÅ™mírodopisu a dÅ½jepisu obrázky s praÅ½lovÅ½ky, n dinosaury, pÅ™meslíÅ½kami a jinou paleontologickou flórou a faunou? 11.2.1868 – zemÅ™el Léon Foucault, francouzský fyzik, který roku 1851 provedl pokus v PaÅ™míÅ½ském Panteonu, kdy na lano dlouhé 67 m zavÅ½sil závaÅ½í o hmotnosti 28 kg a rozkýval ho. ZávaÅ½í mÅ½lo na sobÅ½ umístÅ½ný hrot a tím vykreslovalo do písku na podlaze svÅ½j pohyb. A nebyla to furt ta

Áára. O tom, Áe se ZemĚ toÁí, nebylo v roce 1851 Áádných pochyb. Ale dosud to nikdo nevidĚl na vlastní oÁí :-). StÁe kyvu zpĚsobuje setrvaÁná Coriolisova síla. Na zemĚkouli se tedy jakákoliv hmota, pohybující se ve smĚru poledníkĚ, stÁí díky rotaci ZemĚ na severní polokouli doprava, na jiÁní polokouli pak doleva. Na severní polokouli je více vymletý pravĚÁíÁní bÁeh, na jiÁní je to naopak. Stejná síla stÁí tlakové níÁe Áí výe a má vliv i na moÁské proudy. – na základĚ Dvorského dekretu Josefa II. vzniklo Královské hlavní mĚsto Praha, spojením ÁtyÁ dosud samostatných královských mĚst: Starého MĚsta praÁského, jemuÁ se také Áíkalo PraÁské MĚsto, VĚtÁ MĚsto prostĚ Praha; Malé Strany, která byla na mĚsto povýena PÁemyslem Otakarem II; HradĚan a Nového MĚsta praÁského, zaloÁeného Karlem IV.

MĚsto – tehdy jeÁ seÁené hradbami – se rozkládalo na 143 hektarech a bydlelo v něm náco kolem 76 000 obyvatel. MĚra Kosmasová